

Filozofia z elementami logiki
Język jako system znaków słownych
część 1

Mariusz Urbański

Instytut Psychologii UAM
Mariusz.Urbanski@amu.edu.pl

język – system znaków słownych

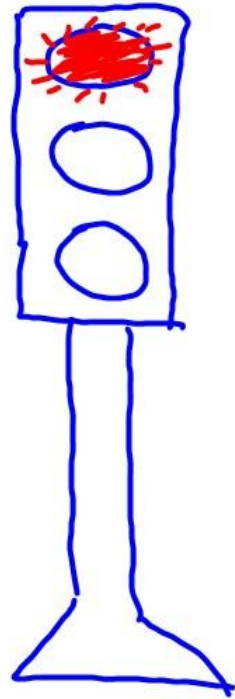
- skoro „system”, to musi być w tym jakiś porządek;
- a co to jest „znak”?
- „słowo” – załóżmy, że wiadomo, o co chodzi.

- 1 Pojęcie znaku
- 2 Funkcje wypowiedzi językowych
- 3 Język jako system: logiczna koncepcja języka vs. definicja językoznawcza
- 4 Trzy perspektywy analizy wyrażen językowych

- 1 Pojęcie znaku
- 2 Funkcje wypowiedzi językowych
- 3 Język jako system: logiczna koncepcja języka vs. definicja językoznawcza
- 4 Trzy perspektywy analizy wyrażeń językowych

Znak

taka czynność (bądź jej wytwór), której sens polega na zakomunikowaniu komuś czegoś.

Znak

taka czynność (bądź jej wytwór), której sens polega na zakomunikowaniu komuś czegoś.

Własności znaku:

- A. jest dostrzegalny zmysłowo (dostrzegalny jest jego substrat materialny),
- B. ma nadawcę,
- C. ma odbiorcę,
- D. nadawca udostępnia znak po to, by ten został dostrzeżony
- E. oraz by wywołał u odbiorcy myśl o treści ustalonej przez nadawcę,
- F. i nadawca, i odbiorca znają, dotyczący owego znaku, uzus semiotyczny.*

*ustalony w danej społeczności sposób posługiwania się nim

Znak

taka czynność (bądź jej wytwór), której sens polega na zakomunikowaniu komuś czegoś.

w odróżnieniu od **oznaki** - w przypadku której brakuje bądź to nadawcy (oznaka *naturalna*), bądź to intencji komunikacyjnej (oznaka *humanistyczna*).

- 1 Pojęcie znaku
- 2 Funkcje wypowiedzi językowych**
- 3 Język jako system: logiczna koncepcja języka vs. definicja językoznawcza
- 4 Trzy perspektywy analizy wyrażeń językowych

Schemat komunikacji znakowej wg Romana Jakobsona:

Każdemu ze składników aktu komunikacji odpowiada jakaś *funkcja* znaku językowego (przy czym znaki często – jeśli nie zazwyczaj – występują w kilku funkcjach naraz).

- **poznawcza** (aka opisowa, symboliczna)
znak nazywa pewne zjawiska z rzeczywistości pozajęzykowej:

To jest Ala. To jest kot Ali

- estetyczna (aka poetycka)
- ekspresywna
- impresywna (aka sugestywna)
- fatyczna
- metajęzykowa
- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- **estetyczna** (aka poetycka)
wyraża się w nastawieniu na sam komunikat, a dokładniej – na sposób jego organizacji (formę)

0 szyby deszcz dzwoni, deszcz dzwoni jesienny
I pluszcze jednaki, miarowy, niezmienny...

- ekspresywna
- impresywna (aka sugestywna)
- fatyczna
- metajęzykowa
- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- estetyczna (aka poetycka)
- **ekspresywna**
znak wyraża nastawienia, stany emocjonalne itp. nadawcy

Och!

Jaka piękna katastrofa!
(nb. znak ten jest również narzędziem opisu,
a więc występuje w także funkcji poznawczej.)

- impresywna (aka sugestywna)
- fatyczna
- metajęzykowa
- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- estetyczna (aka poetycka)
- ekspresywna
- **impresywna** (aka sugestywna)
znak ma wywoływać określone stany u odbiorcy

Baczność!

- fatyczna
- metajęzykowa
- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- estetyczna (aka poetycka)
- ekspresywna
- impresywna (aka sugestywna)

- **fatyczna**

znak ma otworzyć kanał komunikacji (kontakt), bądź utrzymać jego drożność

Halo!
(w rozmowie telefonicznej)

Jednakowoż ładną mamy dzisiaj pogódkę.

- metajęzykowa
- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- estetyczna (aka poetycka)
- ekspresywna
- impresywna (aka sugestywna)
- fatyczna

- **metajęzykowa**

znak ma zwrócić uwagę na rodzaj kodu, stosowany w komunikacji

w języku jakuckim nie istnieją osobne wyrazy będące odpowiednikami polskich *niebieski* i *zielony* -- oba te kolory są nazywane za pomocą jednego wyrazu, mianowicie

küöh

[J. Bańcerowski, J. Pogonowski, T. Zgółka, *Wstęp do językoznawstwa*]

- performatywna

- poznawcza (aka opisowa, symboliczna)
- estetyczna (aka poetycka)
- ekspresywna
- impresywna (aka sugestywna)
- fatyczna
- metajęzykowa

- **performatywna**

za pomocą wytworzenia znaku dokonuje się czynności, przez ten znak opisywanej

Ja Ciebie chrzczę ...
(wygłoszone w odpowiednich okolicznościach)

- **poznawcza** (aka opisowa, symboliczna)
- **estetyczna** (aka poetycka)
- **ekspresywna**
- **impresywna** (aka sugestywna)
- **fatyczna**
- **metajęzykowa**
- **performatywna**